

РОЛЬ ДОРАДЧОЇ СЛУЖБИ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

В.О. Цимбал, кандидат економічних наук

Розглянуто роль дорадчих служб в успішному розвитку сільсько-господарської обслуговуючої кооперації.

Дорадча служба, селянські господарства, сільськогосподарська обслуговуюча кооперація.

Оскільки ринкове середовище об'єктивно вимагає створення адекватного інформаційного простору і конкретного інформаційного ринку то, природно, організаційні структури сільських товаровиробників не можуть обійтися без власних дорадчих (інформаційно-консультаційних) служб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку дорадництва в аграрному секторі широко висвітлені в працях таких учених, як В.В. Зіновчука Л.В. Молдован, М.Ф. Кропивко, Т.П. Кальна-Дубінюк, І.М. Криворучко та інші. Проте питання створення подібних структур при громадських організаціях та їх господарських об'єднаннях, на нашу думку, висвітлене недостатньо і потребує додаткового вивчення.

Мета дослідження – розглянути питання про створення дорадчої служби при Союзі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України (ССОКУ).

Виклад основного матеріалу. Господарська діяльність дрібних селянських і фермерських господарств має специфічні особливості, відмінні від інших господарських суб'єктів аграрного сектору. Переважно, це дрібнотоварні підприємства, не схильні до колективних дій, незважаючи на те, що для об'єднання вже склалися всі об'єктивні соціально-економічні передумови. Дрібні селянські господарства на ринку діють розрізнено, хаотично, а тому стають легкою здобиччю мобільніших, ефективно-діючих посередницьких структур, які контролюють до 75–80 % аграрного ринку країни.

Як свідчить практика, стратегічну політику інформаційно-консультаційної служби повинні формувати самодостатні кооперативні організації. Візьмемо для прикладу створений в березні 2009 року „Союз сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України. В конкретних умовах можна запропонувати найбільш характерний перелік послуг який може надавати кооперативна структура (див. таблицю).

За даними Міністерства аграрної політики в 2012 р. особистими селянськими господарствами вироблено 76 % яловичини, 56 – свинини, 18 – м'яса птиці та 78 % молока [3]. Як бачимо, представники дрібного приватного сектору займають провідні позиції у виробництві продукції тваринництва і, цілком логічно, потребують як науково-технологічного та організаційного супроводу з питань формування кооперативних структур.

Вивчаючи практику роботи подібних структур у країнах із розвинутою ринковою економікою та набутий досвід, можна сформувавши власний підхід до розбудови системи дорадчих (консультативних) служб на селі.

Орієнтовні послуги інформаційно-консультаційного центру союзу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України *

	Види послуг	Види послуг кооперативу
1	Організаційні	Допомога в організації ініціативної групи по створенню обслуговуючого кооперативу. Розробка Правил внутрішньогосподарської діяльності. Допомога в проведенні засідань правління, загальних зборів, організація роботи комісій. Постійний моніторинг кооперативу щодо дотримання ним кооперативних принципів. Допомога у веденні діловодства.
2	Юридичні	Розробка Статуту. Реєстрація організації. Оформлення договорів із персоналом і учасниками, постачальниками, банками.
3	Бухгалтерський облік	Допомога у веденні бухгалтерського обліку.
4	Економіка, технологія виробництва	Планування роботи господарства. Складання бізнес-плану, технологічних карт на вирощування сільськогосподарських культур та по догляду за тваринами. Оцінка економічного стану господарства, спеціалізація, консультації з економічних та фінансових питань.
5	Маркетингові дослідження	Адреси потенційних покупців продукції і постачальників сировини, ціни на продукцію.
6	Навчання	Періодичне проведення навчання з членами кооперативу з метою підвищення їх кваліфікації і вирівнювання фахового рівня.
7	Інформаційні	Пропаганда роботи центру за допомогою бюлетенів та інших засобів масової інформації.

* Джерело: власні дослідження

При формуванні персоналу консультаційних служб основне питання необхідно надавати підготовці кандидатів на посаду консультантів. Претенденти повинні мати добрий досвід роботи в сільському господарстві, проявляти інтерес до навчання і роботи з клієнтами, бути вольовими й переконаними у правоті своєї місії. Залежно від напрямів діяльності, консультант повинен знати технологію вирощування сільськогосподарських культур, худоби, вміти керувати трактором, автомашиною тощо. Відбір кандидатів необхідно проводити на конкурсній основі.

Для успішної діяльності обслуговуючих кооперативів, робота дорадчої служби повинна базуватися на таких принципах [1]:

- бути окремою автономною структурою, а її пріоритети повинні визначатися самими товаровиробниками;
- поступово ставати комерційною структурою і намагатися якомога більше перейти під фінансовий контроль товаровиробників;
- формувати всі ланки структури на конкурсній основі;

- консультанти повинні викликати у клієнта довіру, бути неупередженими і незаполітизованими, не нав'язувати свою волю клієнтам, а тільки терпляче й аргументовано відстоювати свої погляди;

- на всіх рівнях апарат консультаційних служб повинен бути максимально оптимальним і формуватися висококваліфікованими фахівцями;

- намагатися уникати опіки з боку держави та фінансуватися за рахунок кооператорів;

- по можливості, інтегруватися в національну модель, намагаючись при цьому не переймати її помилкових ідей;

- постійно співпрацювати з науково-дослідними установами, брати участь у конференціях, круглих столах, семінарах, наукових дослідженнях та інших професійних заходах тощо.

Дорадча служба Союзу буде розбудовувати свою систему одночасно з розширенням своїх обласних і районних організаційних структур і формування критичної маси користувачів консультаційних послуг. Її найнижчою ланкою повинні стати спеціальні абонементні пункти. До роботи в пунктах залучатимуться, як правило, приватні консультанти, що працюватимуть за угодами.

Як показують результати опитувань, нині 3/4 інформаційно-консультаційних послуг у сільському господарстві забезпечують приватні служби і громадські організації [2]. Існує інша думка, що значна частина послуг перебуває в тіні, де вже склався свій ринок, який, як правило, значно дешевший, не менш якісний і доступний, ніж в організованих службах.

Отже, значну частину потрібної для себе інформації і порад товаровиробник черпає від комерційних структур, від своїх партнерів по бізнесу і, особливо, від великої когорти старих фахівців, які мають солідну практику з питань управління технологічними процесами вирощування сільськогосподарських культур і виробництва тваринницької продукції, ведення бухгалтерського обліку тощо.

Робота перших обслуговуючих кооперативів на селі свідчить, що більшість із них, з різних причин, змушені були передчасно згорнути свою діяльність. У зв'язку з відсутністю об'єктивної інформації про розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в країні та впливу різних факторів на банкрутства кооперативів, можна говорити тільки про поверхневе бачення проблеми. Без системних соціологічних досліджень неможливо на високому фаховому рівні робити серйозні теоретичні прогнози розвитку кооперативних процесів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На нашу думку, позитивні зрушення стануться тоді, коли відбудеться якісний поштовх в економічному зростанні сільськогосподарської галузі, вихід на арену нових організаційних структур та із запровадженням на виробництві нових технологій. Зростуть вимоги до консультантів іншого рівня, одночасно відпаде потреба в послугах значної частини спеціалістів, які працюють в тіньовому бізнесі.

Зрозуміло, що нині селянським, фермерським господарствам практично неможливо власними силами сформувати свою повноцінну дорад-

чу службу через відсутність у них своєї організаційної мережі. Тому значний обсяг інформаційно-консультаційного забезпечення повинні взяти на себе державні дорадчі служби та іноземні гранти.

Потрібно, у першу чергу, відслідковувати і, по можливості, формувати невеликі кооперативні об'єднання, надавати їм всебічну допомогу в утвердженні їх діяльності, призупинити деградаційні процеси розпаду.

У зв'язку із недавніми позитивними змінами в кооперативному законодавстві, можна з більшою впевненістю стверджувати, що стагнаційний період у розвитку кооперативних процесів на селі найближчим часом буде подолано.

Список літератури

1. Кудінова І.П. Розвиток дорадчої діяльності в сільському господарстві України // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: економіка, аграрний менеджмент, бізнес / 2011. – Вип. 168, ч 3. – С. 247–251.

2. Цимбал В.О. Інформаційно-консультаційне забезпечення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів / В. О. Цимбал // Економіка АПК. – 2003. – № 9. – С.45–51

3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agronews.ua/node/23941>

Раскрыта специфика формирования консультационных служб в аграрном секторе и предложен комплексный подход к организации консультационной службы для крестьян.

Консультационная служба, крестьянские хозяйства, кооперативная организация.

It was discovered the specific of forming the deliberative services in an agrarian sector. It was proposed the integrated approach to the organization of deliberative services for farmers.

Deliberative services, farms, cooperative organization.